

Népesedési világnap, 2017. július 11.

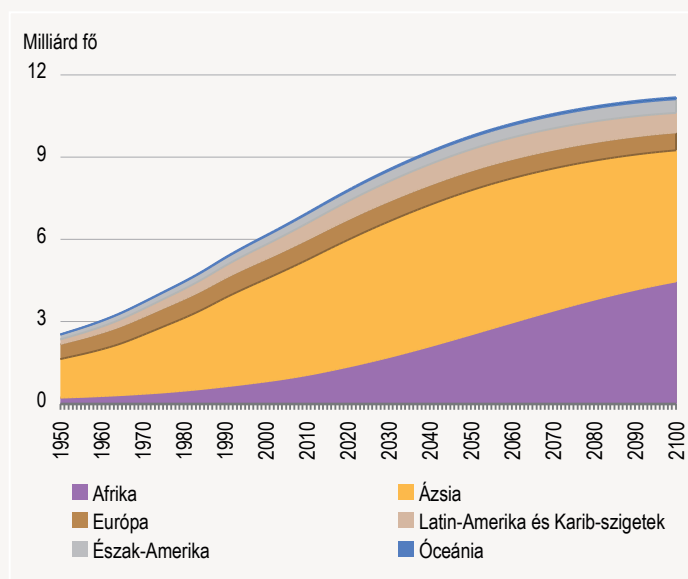
Tartalom

Bevezetés	1
A világ népességfejlődése	1
A kontinensek közötti átrendeződés	2
A korstruktúra átalakulása, öregedő világnépesség	3
Termékenységi kilátások	4
A várható élettartam trendjei	4
Az Európai Unió népessége	5
Gyarapodó és fogyó népességű tagállamok	5
Az unió népességének jövője	6

nak száma 2053-ban 8,8 milliárd fővel eléri maximumát, ezt követően csökkenni kezd, és a 2100. évi 7,3 milliárd fő kismértékben, de alatta marad a mai értéknek.

1. ábra

A Föld népességének alakulása kontinensek szerint

Az elmúlt évszázadokra visszatekintve a népesség egyre gyorsuló ütemben emelkedett, amelynek mértéke az 1960-as évek második felében volt a legjelentősebb, ekkor évente több mint 2%-kal növekedett a népességszám. Ingadozások után az 1980-as évtized második felétől kezdődően – elsősorban a termékenység terén tapasztalható visszaesés miatt – folyamatosan mérséklődött a növekedési ütem. Napjainkban évente 1,1%-kal gyarapodik a világ népessége, amely mintegy fele az 1980-as évekre jellemzőnek. A népességnövekedés üteme várhatóan tovább csökken, 2050-re már csak 0,5, a század végére mindössze 0,1% körüli ütemmel számolnak az előrejelzések. A gyarapodás abszolút száma az 1950-es évek első felében mért évenkénti 47 millió főről az 1980-as évek végéig folyamatosan emelkedett, akkor átlagosan 91 millió fővel nőtt a Föld népessége. Jelenleg még mindig jelentős, 82-83 millió fős a növekedés, de a becslések szerint a későbbiekben az abszolút számot tekintve is számottevő mérséklődés várható, 2050-ben már csak 50, az évszázad végére pedig kevesebb, mint 10 millióval leszünk többen évente.

Bevezetés

Az Egyesült Nemzetek Világszervezete (ENSZ) 2017. június 21-én tette közzé a világ népességszámára vonatkozó legfrissebb becslését. A jelenlegi, 1950 óta a 25. népesség-előrejelzés elsődleges célja, hogy ráirányítsa a figyelmet az egyre sürgetőbb demográfiai kihívásokra, mint a túlnépese-
 dés vagy a társadalmak öregedése. A világszervezet szakértői által készített becslések fontos információkat nyújtanak a 2030-as fenntartható fejlődési célok¹ megvalósításához is, amelyeknek fő célkitűzése a jobb jövő biztosítása bolygónk egészének és emberek milliárdjainak világszerte.

A világ népességfejlődése

Az ENSZ számításai² alapján 2017. július 1-jén közel 7,6 milliárd ember élt a Földön. Az 1950. évi valamivel több mint 2,5 milliárdos népességszám napjainkra a háromszorosára gyarapodott. Továbbra is növekedő trenddel kell számolnunk, bár ennek üteme csökken, elsősorban a termékenység visszaesése miatt. A lassulás ellenére a világ népessége a közepes szintű termékenységgel számolt prognózis szerint³ 2050-re 9,8 milliárd lesz, 2100-ra a mostani érték másfélszeresére, 11,2 milliárdra fog emelkedni. Az ENSZ magas termékenységgel számolt becslése 2050-re 10,8, az évszázad végére pedig már 16,5 milliárd fős népességet vetít előre, míg az alacsony termékenységű előrejelzés alapján a Föld lakosai-

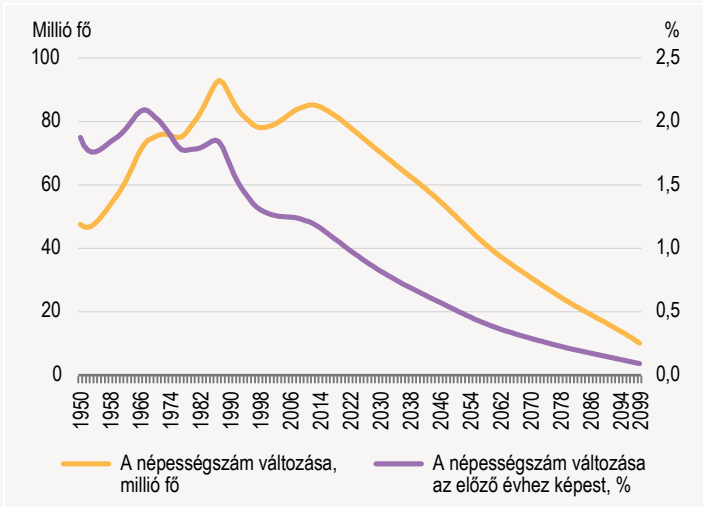
¹ Sustainable Development Goals (SDG).

² Forrás: World Population Prospects: The 2017 revision. <https://esa.un.org/unpd/wpp/>

³ A népesség-előrejelzés a népesség létszámának, összetételének jövőbeni időpontokra történő előrebecslése, általában több változatban készül a demográfiai alapfolyamatok (termékenység, halandóság, vándorlás) eltérő jövőbeni alakulásának feltételezése alapján. Jelen kiadványban a világ népességfejlődésének részletes ismertetése az ENSZ közepes termékenységű modellje alapján készült.

A világ népességének évenkénti gyarapodása

2. ábra

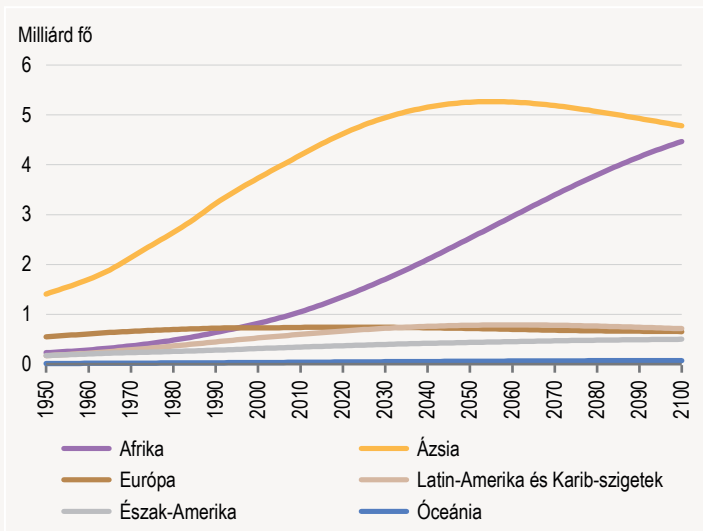

A kontinensek közötti átrendeződés

Az egyes földrészek népességfejlődése igen eltérő, attól függően, hogy a demográfiai átmenet mely szakaszában vannak. A demográfusok a demográfiai átmenetnek négy szakaszát különböztetik meg. Az első szakaszt a hosszú ideig magas és változatlan halandóság és termékenység jellemzi, amely biztosítja a népességszám lassú növekedését. A második szakaszban – elsősorban a közegészségügy fejlesztésének köszönhetően – a halandóság jelentős mértékben lecsökken, miközben a termékenység továbbra is változatlan szinten marad. Mindezek eredményeként a népesség növekedésének üteme felgyorsul. Az átmenet harmadik szakaszában folytatódik a halandósági és elkezdődik a termékenységi szint süllyedése, ennek következtében lassul a népesség gyarapodása. Végül az utolsó szakaszban a halandóság és a termékenység egy alacsony szinten állandósul, úgy, hogy helyreáll a népszaporodás kezdeti szintje. Mindez jelentősen befolyásolja a Föld lakosságának kontinensek szerinti megoszlását. A legjelentősebb népességrobbanás elsősorban az afrikai kontinensen zajlik, ahol 1950–2017 között 5,5-szeresére nőtt a népességszám, de Latin-Amerika, Ázsia és Óceánia népessége is több mint háromszorosára emelkedett ezen időszak alatt. A legkisebb növekedés Európában volt, mindössze 1,4-szeres gyarapodással. Észak-Amerika lakosságának száma mindeközben duplájára nőtt.

3. ábra

A kontinensek népességének alakulása

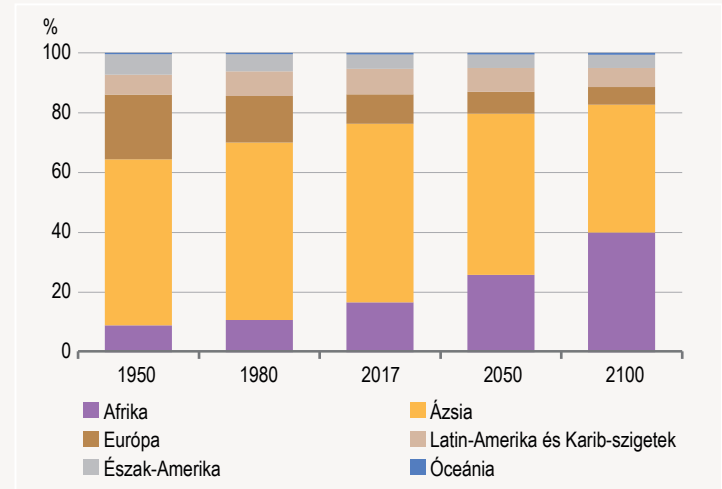
⁴ A világ népességének számát, összetételét a termékenység, a várható élettartam alakulása együttesen határozzák meg. A lakosságszám földrészek, országok szerinti alakulását befolyásolja még a nemzetközi vándorlás, az előrejelzések harmadik, legbizonytalanabbnak tartott tényezője.

⁵ Várható hozzájárulásuk nagyságának sorrendjében India, Nigéria, Kónga, Pakisztán, Etiópia, Tanzánia, Amerikai Egyesült Államok, Uganda és Indonézia.

1950-ben Ázsia lakossága tette ki a világ népességének 55%-át, ez 2017-ben 60%-ra (4,5 milliárd) emelkedett. Afrika népességének részesedése ugyanezen időszak alatt 9-ről 17%-ra (1,3 milliárd) nőtt. Európa 1950-ben még több mint egyötödét (22%) adta a világ népességének, napjainkban viszont 742 millióval alig egytizedét (9,8%). Mindez azt jelenti, hogy Afrika lakosainak száma jelenleg 1,7-szerese az európainak, míg 1950-ben még kevesebb, mint fele (42%-a) volt annak. Az átrendeződés Ázsiához viszonyítva még látványosabb: 1950-ben Ázsia népessége valamivel több, mint 2,5-szerese volt az öreg kontinensnek, jelenleg viszont több mint hatszoros. A másik három földrész (Latin-Amerika, Észak-Amerika és Óceánia) együttes részaránya változatlanul 14% maradt. Ázsián belül érdemes kiemelni Kínát és Indiát, a két legnépesebb országban él a világ lakosságának 19 (1,4 milliárd fő), illetve 18%-a (1,3 milliárd fő). E két országban külön-külön is többen élnek, mint a három legkisebb lakosságú kontinensen együttvéve.

4. ábra

A Föld népességének kontinensek szerinti megoszlása

Az ENSZ előreszámítása szerint az egyes földrészek népességszámában⁴ további radikális változások mennek végbe a századforduló végéig. Ázsia továbbra is a legnépesebb földrész marad 4,8 milliárd fővel, de ez már csökkenő létszámot jelent a 2050-es évtized közepén tetőző mintegy 5,3 milliárd-hoz képest. Mindeközben Afrika súlya jelentősen megnő, 2050-re jelenlegi lakosainak száma megduplázódik, a század végére pedig további 77%-os növekedéssel megközelíti a 4,5 milliárd főt. 2100-ra a fekete kontinensen élőknek a világ népességében előrebecsült 40%-os aránya alig marad el Ázsia 43%-os részesedésétől. Észak-Amerika lakossága ugyancsak folyamatos emelkedéssel a jelenleginek 1,4-szeresére növekszik századunk végéig, és meghaladja a 499 millió főt. Európa az egyetlen földrész, amely esetében a mostaninál alacsonyabb népességszámot, mintegy 653 millió főt prognosztizál az előrejelzés a vizsgált időszak végére. Az öreg kontinensnek nemcsak a népességszáma csökken közel 9%-kal, hanem részaránya is 10-ről 6%-ra zsugorodik. A század utolsó ötven évében Európán kívül még Ázsia, Latin-Amerika és a Karib-szigetek népességszámában várható mérséklődés.

A most nyilvánosságra hozott előrejelzés az egyes országok szintjén is figyelemreméltó változásokat vetít előre. 2017–2050 között a globális növekedés fele mindössze kilenc országnak⁵ tulajdonítható, közülük is India és Nigéria a népességgyarapodás legfontosabb mozgatórugói. E két terület adja a világ növekményének több mint ötödét. India lakossága várhatóan 2023-ban eléri Kínáét, ekkor mindkét ország népessége 1,43 milliárd fő körül lesz. Ezt követően az Indiában élők száma meghaladja a jelenlegi legnépesebb országét. A 2030-as évek elejétől Kína lakossága kismértékben csökkenni kezd, míg India a 2060-as évek elejére éri el maximumát, az 1,68 milliárd főt. Nigéria napjaink hetedik legnagyobb népességű országa, de miután itt a leggyorsabb a növekedés üteme, 2047-re az Egyesült Államokat is megelőzve a Föld harmadik legnépesebb államává lép elő.

Az előrejelzések szerint népességnövekedés a világ kevésbé fejlett térségeiben⁶ várható, 2050-re a jelenlegi 6,3 milliárdról 8,5 milliárdra emelkedik lakosaik száma. Ezen belül – annak ellenére, hogy a növekedési ütem folyamatosan csökken – a legdinamikusabban az ún. legkevésbé fejlett országok népessége nő: a jelenlegi 1 milliárdról a század közepére közel duplájára, 2100-ra pedig több mint háromszorosára. E térségek lakóinak nemcsak száma, hanem a világ össznépességén belüli aránya is folyamatosan emelkedik, a század végére megközelíti a 30%-ot. Ugyanebben az időszakban a fejlettebb régiókban alig 2% körüli növekedés prognosztizálható, a 21. század végére közel 1,3 milliárd lesz az itt élők száma.

1. tábla

A Föld népessége a régiók gazdasági fejlettsége szerint

(millió fő)

Terület	2017	2050	2100
Világ	7 550	9 772	11 184
Fejlettebb régiók	1 260	1 298	1 285
Kevésbé fejlett régiók	6 290	8 474	9 899
Kevésbé fejlett régiók a legkevésbé fejlettek nélkül	5 288	6 557	6 701
Legkevésbé fejlett régiók	1 002	1 917	3 199

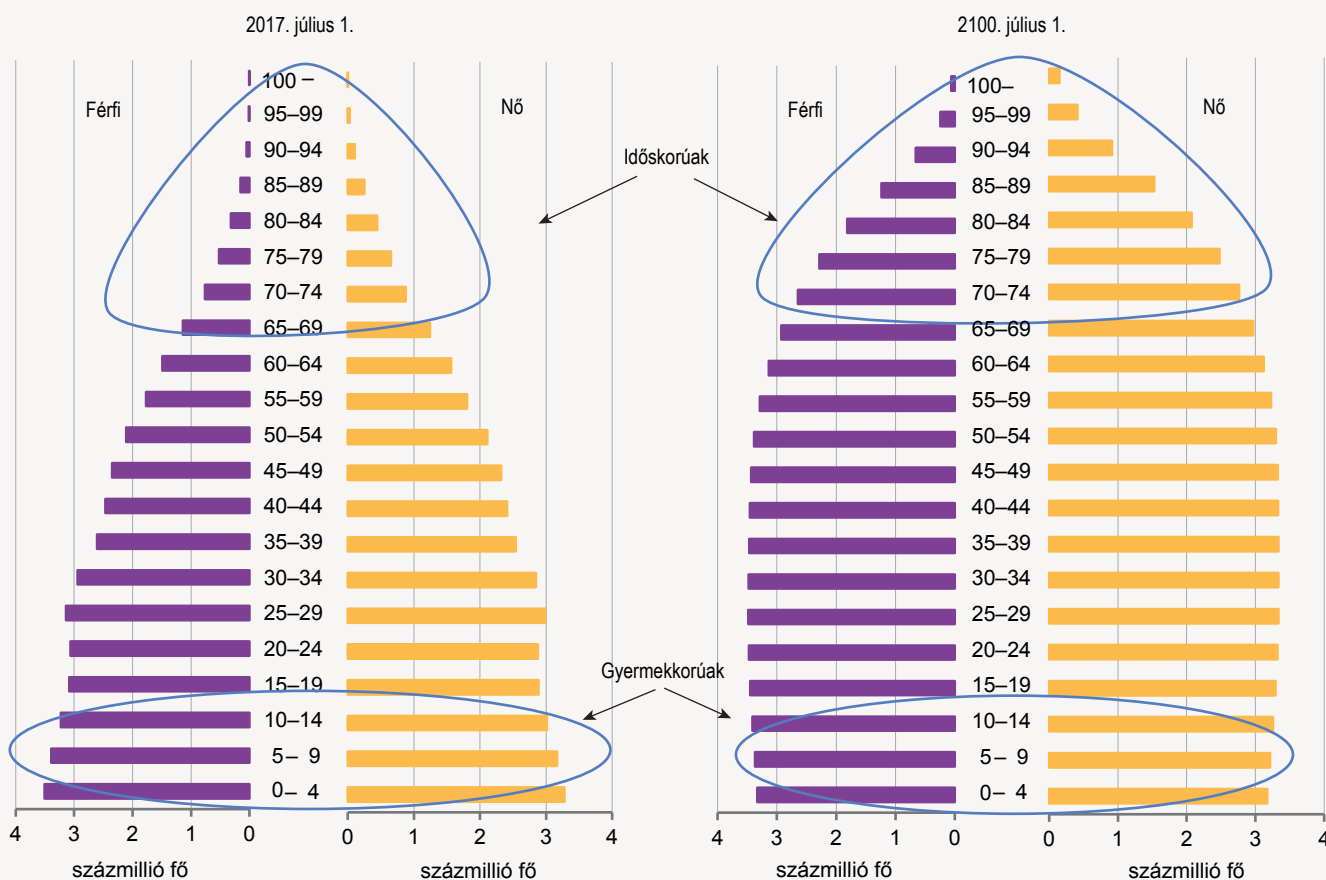
A legszegényebb térségek népessége jelenleg a leggazdagabb régiókéénak a 80%-a, ez az arány gyorsan emelkedik, és a vizsgált időszak végére már a 2,5-szerese lesz. Míg a fejlettebb országok kormányainak az alacsony termékenységgel, az aktív munkaképes korú lakosság csökkenésével, a népesség gyorsuló öregedésével, a különböző ellátórendszerek fenntarthatóságával kapcsolatos gondokkal kell szembenéznük, addig a világ fejletlenebb térségeiben a szegénység, a munkanélküliség, az egyenlőtlenségek csökkentése, az élelmiszerhiány, az oktatás, a tinédzserkori terhesség, az alapvető egészségügyi és szociális ellátások biztosítása jelent komoly kihívást.

A korstruktúra átalakulása, öregedő világnépesség

A Földön élők létszámának növekedésével párhuzamosan zajlik a népesség elöregedése. A termékenység csökkenésének és az életkilátások jelentős javulásának köszönhetően egyre idősebb korösszetételű a lakosság. A változások jól nyomon követhetők a három főbb korcsoport népességen belüli arányával: 1950-től a század végéig a 15 év alattiak aránya közel felére apad (34%-ról 18%-ra), míg a 65 éves és idősebbeké 4,5-szeresére nő (5%-ról 23%-ra). A közbülső csoport, a 15–64 évesek aránya az elmúlt évtizedekben mérsékelten emelkedett, majd 2100-ig kismértékű csökkenés várható, míg végül visszaáll a kezdeti, 60% körüli szintre. Érdekes külön megvizsgálni a 80 év feletti ún. legidősebb időseket. 1950-ben még az 1%-ot sem érte el a népességen belüli arányuk, alig voltak többen 14 milliónál. 2050-re napjaink 137 millió fős tömege megháromszorozódik, a század végére pedig meghétszereződik, meghaladva ezzel a 909 milliót, mindkét esetben súlyuk 8,1%-ra nő.

A Föld népessége nem és korcsoport szerint

5. ábra

⁶ Fejlettebb régiók: Európa, Észak-Amerika, Ausztrália, Új-Zéland és Japán. Kevésbé fejlett régiók: Afrika, Ázsia (Japán kivételével), Latin-Amerika és Karib-szigetek, Melanézia, Mikronézia és Polinézia. Legkevésbé fejlett régiók az Egyesült Nemzetek Közggyűlésének állásfoglalásaiban (59/209, 59/210, 60/33, 62/97, 64 / L.55, 67 / L.43, 64/295, 68/18) szereplő 47 ország: Afrikában 33, Ázsiában 9, Óceániában 4, Latin-Amerika és a Karib-szigetek térségében 1 ország.

1950–2015 között a világ népességének medián életkora⁷ 6 évvel nőtt, 2100-ra várhatóan további 12 évvel emelkedik, és megközelíti a 42 évet. A világ fejlettebb régióiban már hosszabb idő óta tapasztalható ez a változás. A fejlődő, magas termékenyséű országokban a népesség öregedése később, lassabb ütemben várható. Az évszázad végéig a legnagyobb arányú növekedés Afrikában, továbbá Latin-Amerikában és a Karib-szigeteken prognosztizálható. Ez utóbbi kontinens megelőzve Európát a legmagasabb medián életkorra számíthat, 49 évre. A kontinensek medián életkora fokozatosan konvergál egymáshoz, a két szélsőérték közötti különbség a 2015. évi 22 évről 2100-ig 14 évre csökken.

A medián életkorok változása kontinensek szerint

2. tábla

(év)

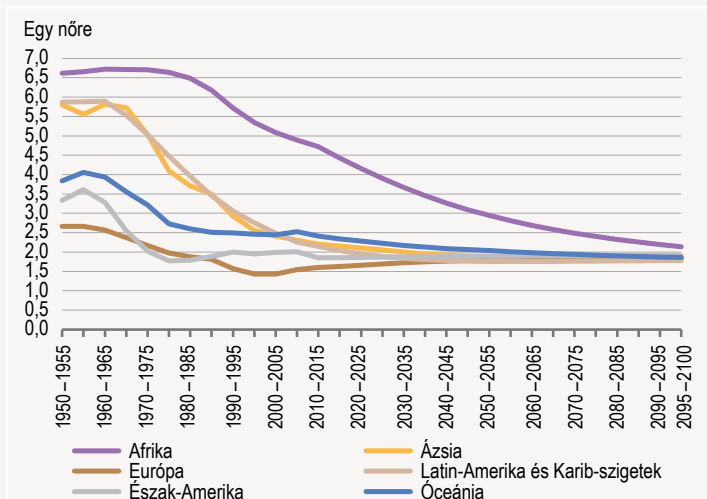
Terület	1950	2015	2050	2100
Világ	23,6	29,6	36,1	41,6
Afrika	19,3	19,4	24,8	35,2
Ázsia	22,1	30,3	39,7	46,1
Európa	28,9	41,6	46,6	47,8
Latin-Amerika és Karib-szigetek	19,9	29,2	41,1	49,2
Észak-Amerika	30,0	37,9	42,4	45,6
Óceánia	27,9	32,8	37,4	43,8

Termékenységi kilátások

A termékenység legkifejezőbb szintetikus mutatója a teljes termékenységi arányszám.⁸ Az 1950–60-as években világszinten a nők átlagos gyermekszáma 5 körül volt, napjainkra ez az érték a felére, 2,5-re csökkent. A földrészeket tekintve a vizsgált időszak elején jelentősek voltak a különbségek, közel 2,5-szeres eltérés volt a legmagasabb (Afrika 6,6) és a legalacsonyabb (Európa 2,7) érték között. Az 1960-as évek második felétől Afrika kivételével mindenütt megindult az arányszám csökkenése, a fekete kontinens csak közel húsz éves késéssel követte a többi földrészt. Napjainkban továbbra is Afrikában a legmagasabb a termékenység, 4,4 gyermek jut átlagosan egy nőre a legalacsonyabb értékkel, az európai 1,6-del szemben. Ma már az országok közel felében a nők nem szülnék annyi gyermeket, amennyi biztosítani tudná a népesség reprodukciójához szükséges 2,1-es átlagos gyermekszámot. Ebbe a csoportba azonban nem csak a legfejlettebb, illetve az európai országok tartoznak, hanem itt található többek közt Dél-Korea, Mauritius, Thaiföld, Irán, Kína, Brazília, Kuba, illetve Ukrajna is.

A teljes termékenységi arányszám alakulása kontinensenként

6. ábra

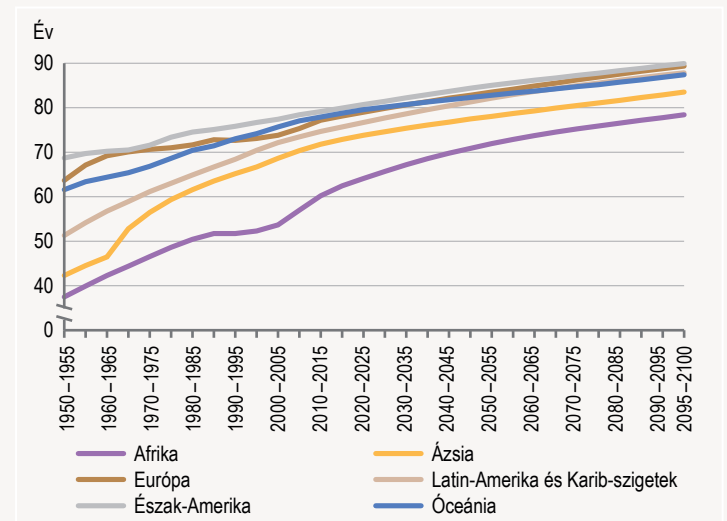
Az előrejelzés alapján a világ népességnövekedése a termékenységi szint további csökkenésével párhuzamosan fog végbemenni, a századforduló végére kevesebb reprodukciós szint alatt lesz az egy nőre jutó átlagos gyermekszám (2,0). Ezzel együtt az egyes földrészek termékenységi szintje erőteljesen közelít egymáshoz: 2050-re a legmagasabb és a legalacsonyabb érték közötti eltérés várhatóan 1,7-szeres, a század végére mindössze 1,2-szeres lesz. Míg a jelenlegi magas termékenységi szintű országok átlagos gyermekszáma az évszázad végéig folyamatosan csökken, addig az alacsony termékenyséű országokban a mutató várhatóan nő. Ennek eredményeként Európa termékenységi szintje 13%-kal a jelenlegi 1,6-ről 1,8 fölé fog emelkedni, ezzel megelőzi Ázsia és Latin-Amerika arányszámát. A kontinensek közül egyedül Afrika termékenységi szintje várható a reprodukciós szinten, az országok közül pedig mindössze 26-ban – egy kivételével mind afrikai – éri el a 2,1-es értéket. A termékenység előzőekben ismertetett jelentős csökkenése csak lassítani fogja a népességnövekedés ütemét, miután a korábban született nagyobb létszámú nemzedékek reprodukciós szint alatti termékenység mellett is még több gyermeket hoznak világra, mint amennyien a javuló halandóság mellett elhunynak.

A várható élettartam trendjei

A világ népességszámának alakulásában a termékenység mellett a halandóságnak is fontos szerepe van, ennek szemléltetéséhez a születéskor várható átlagos élettartam a legalkalmasabb mutató. A születéskor várható átlagos élettartam 1950-től napjainkig szinte folyamatosan emelkedett, 25 évvel lett magasabb, és megközelítette a 72 életévet. Földrészenként az általánosan emelkedő trend mellett ennél a mutatónál is jelentősek az eltérések, de ezek folyamatosan mérséklődtek: 1950-ben egy észak-amerikai újszülött több mint 31 évvel remélhetett hosszabb életet, mint egy afrikai csecsemő, jelenleg 17 év a különbség. A legjelentősebb növekedés a legrosszabb pozícióból induló Ázsiában, Afrikában és Latin-Amerikában történt, ahol 31, 25, illetve 24 évvel élnek tovább az emberek, mint hatvanöt évvel korábban. A legkisebb mértékben a legmagasabb várható élettartammal rendelkező észak-amerikai életkilátásai javultak, mindössze 11 évvel.

7. ábra

A születéskor várható élettartam alakulása kontinensenként

Az ENSZ előrejelzése a halandóság javulásával és a születéskor várható átlagos élettartam további emelkedésével számol a század végéig: a jelenlegi mintegy 72 évvel szemben közelítve a 83 évet. A legnagyobb növekedés Afrikában és Latin-Amerikában várható, ahol egy újszülött 16, illetve 12 évvel magasabb élettartamot remélhet majd születésekor. Ennek eredményeként a fekete kontinensen élők években mérhető életkilátásai több mint kétszeresére nőnek. A születéskor várható átlagos élettartamot tekintve a földrészek közötti különbségek tovább csökkennek, így a jelen-

⁷ A népesség medián életkora: a vizsgált népesség azon tagjának életkora, akinél idősebbek és fiatalabbak egyenlő számban fordulnak elő az adott csoportban.

⁸ Teljes termékenységi arányszám: azt fejezi ki, hogy az adott év kor szerinti születési gyakorisága mellett egy nő élete folyamán hány gyermeknek adna életet.

legihez képest egyharmaddal, 12 évre mérséklődik a legmagasabb értéket képviselő Észak-Amerika (90 év) és a jelentős emelkedés ellenére még mindig a legalacsonyabb értékkel rendelkező Afrika (78 év) közötti differencia.

A halandóságon belül, valamint a születéskor várható élettartam alakulásában kiemelt szerepe van a csecsemőhalandóságnak. Az egészségügyi ellátás színvonala jelentős mértékben javult az elmúlt évtizedekben, ennek eredményeként az újszülöttek egyre nagyobb eséllyel érik meg a felnőttkort, mint évtizedekkel korábban, mindemellett a különbségek még így jelentősek. A vizsgált időszak kezdetétől napjainkig világviszonylatban ezer újszülött közül az egy éves koruk előtt elhunytak száma 142-ről 31-re csökkent. A két szélsőértéket képviselő kontinensen egyaránt jelentősen csökkent a mutató értéke: Afrikában 188-ról 50-re, míg Észak-Amerikában 31-ről 5-re. Az előrejelzés szerint tovább mérséklődik a csecsemőhalandóság, és a jelenlegi érték közel egynegyedére (ezer élveszületésből 8 csecsemőhalott) esik vissza a század végéig.

Az Európai Unió népessége⁹

Az Eurostat adatai¹⁰ szerint az unió 28 tagországának népessége 2016. január 1-jén 510,3 millió fő volt, 1,8 millióval több, mint egy évvel korábban. A népességnövekedés 1960 óta töretlen, és összességében az elmúlt több mint fél évszázadban közel 104 millió fővel, 20%-kal emelkedett az itt élők száma.

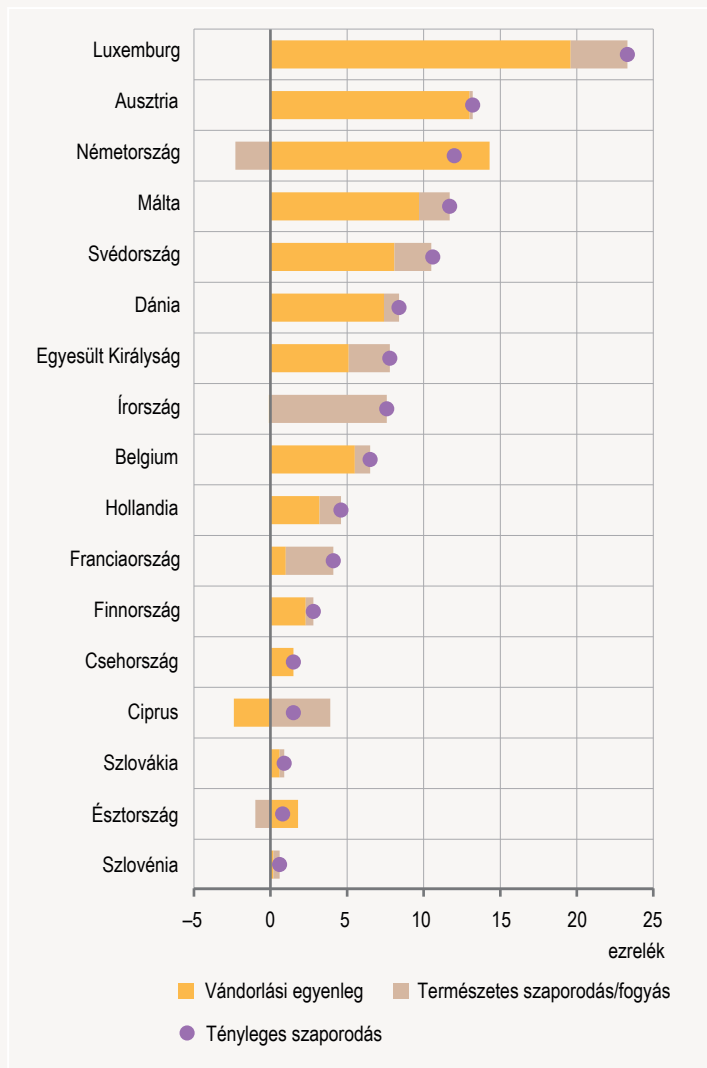
Ez idő alatt a születések és halálozások egyenlegeként 73,2 millió fővel gyarapodott a népesség lélekszáma, ez az összes növekedés 71%-át tette ki. Az elmúlt évtizedekben tapasztalható termékenységsökkenésnek, valamint a migráció erősödésének eredményeként a természetes szaporodás tényleges népességet növelő hatása folyamatosan csökkent. 2015-ben az egyre zsugorodó pozitív egyenleg átfordult természetes fogyássá. Ennek háttérében elsősorban a tagországok szinte mindegyikében tapasztalható jelentős, összességében 5,7%-os halálozási többlet állt. Az elmúlt évtizedek legmagasabb halálozási száma 117 ezerrel haladta meg a születéseket, így 2015-ben először fordult elő, hogy az 1,8 milliós népességyarapodás teljes egészében a nemzetközi vándorlás pozitív egyenlegéből adódott.

Gyarapodó és fogyó népességű tagállamok

A népességszám változásának irányát és tényezőit tagországonként tekintve rendkívül változatos a kép. 2015-ben az EU 28 tagállama közül 11 országban ténylegesen csökkent a népesség, 17-ben pedig gyarapodott. Ez utóbbiak közül 13 esetében mind a természetes szaporodás, mind a migrációs többlet hozzájárult a növekedéshez, bár többségükben a bevándorlás játszotta a főszerepet. A legnagyobb mértékű migrációs többletet Luxemburgban (20 ezrelék), Németországban (14 ezrelék) és Ausztriában (13 ezrelék), a legmagasabb természetes szaporodást pedig Írországban (7,6 ezrelék), Cipruson (3,9 ezrelék), Luxemburgban (3,7 ezrelék) és Franciaországban (3,1 ezrelék) regisztrálták. A gyarapodó országok közül Németországban és Észtországban a természetes fogyásból származó népességsökkenést a vándorlási többlet ellensúlyozta, míg Ciprus és Írország esetében a születések és halálozások pozitív egyenlege kompenzálta a migrációs veszteséget.

8. ábra

A ténylegesen szaporodó népességű EU-tagországok, 2015

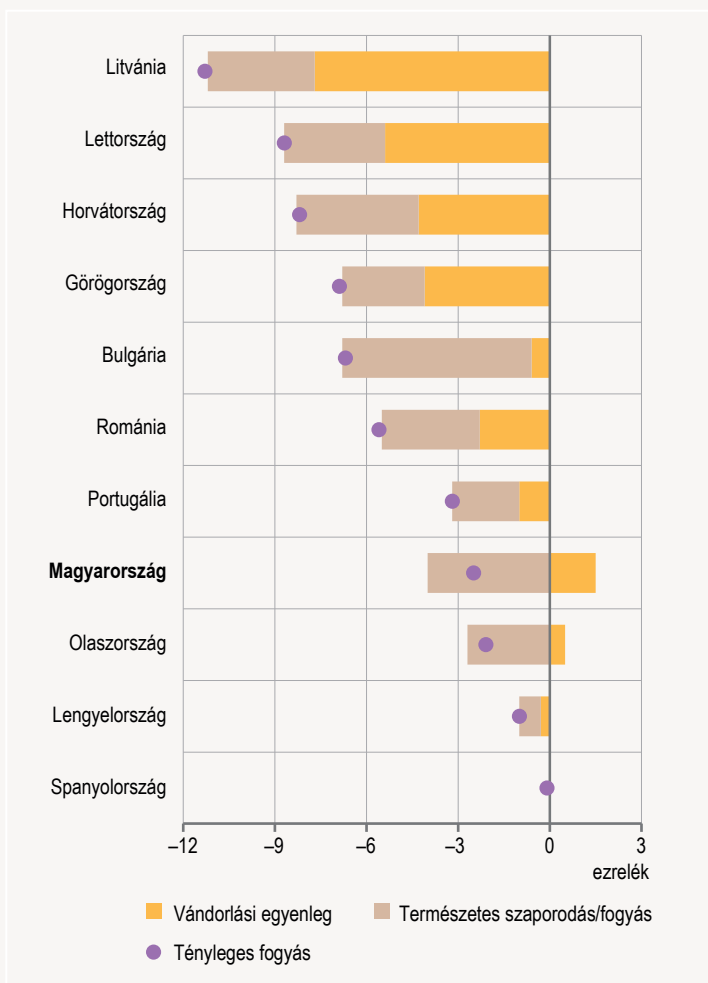
Az EU-28 tagállamainak kisebbik részében, 11 országban népességsökkenés volt. Négy mediterrán, dél-európai ország kivételével nagyrészt az újonnan csatlakozott közép- és kelet-európai országok közé tartozik. A fogyó létszámú országok közül kilencben mind a természetes népmozgalmi folyamatok, mind a vándorlás egyenlege kedvezőtlenül alakultak. Leggyorsabb ütemben Litvánia népessége fogyott (-11 ezrelék), ahol az unió legnagyobb mértékű elvándorlása (-7,7 ezrelék) mellé a negyedik legjelentősebb természetes fogyás (-3,5 ezrelék) társult. A fogyó népességűek csoportjába tartozók közül mindössze Magyarországon és Olaszországban mérsékelte a lakosság létszámának csökkenését pozitív vándorlási egyenleg.

⁹ A számítások az unió tagállami összetételét változtatlanként kezelik.

¹⁰ Az EU-28 országaira vonatkozó adatok forrása az Eurostat adatbázisa: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

A ténylegesen fogyó népességű EU-tagországok, 2015

9. ábra

Az unió népességének jövője¹¹

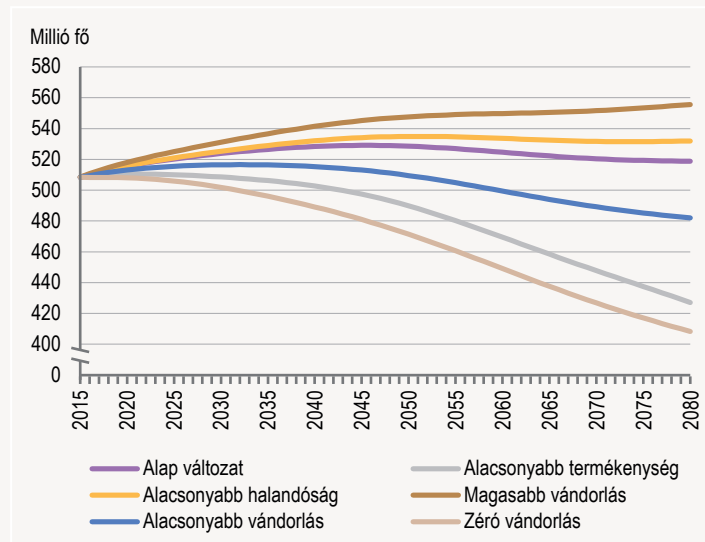
Az Eurostat által készített népességprognózis alapváltozata szerint az unió népessége a 21. század közepéig lassú ütemben folyamatosan növekszik, 2045-ben éri el az 529,1 millió fős maximumát, amely 3,7%-os emelkedést jelent a 2016. évihez képest. Ezt követően a trend lassú csökkenésbe, majd stagnálásba megy át, végül 2080-ig 518,8 millió főre mérséklődik. Az időszak végére becsült lélekszám már csak 8,5 millióval, 1,7%-kal lesz magasabb, mint az EU-28 tagországaiban élők jelenlegi lélekszáma. A mérsékelt növekvő, de továbbra is reprodukciós szint alatti termékenység és a folyamatosan javuló életkilátások mellett az unió egészét tekintve természetes fogyás prognosztizálható, amelyet a pozitív vándorlási egyenleg egy idő után már nem képes teljes mértékben ellensúlyozni.

Az Eurostat is több hipotézis¹² mentén készíti el népességbecslését: alacsonyabb termékenységet, alacsonyabb halandóságot, továbbá alacsonyabb, magasabb, illetve zero migrációt feltételezve. A scenáriók közül a magas vándorlás mellett lenne a legmagasabb az unió népességszáma, míg a legpesszimistább változat zero migráció feltételezésével következne be. Ez utóbbi esetén több mint egyötöddel lenne alacsonyabb a népesség az alapváltozathoz képest, a jelenlegit meghaladó népességet csak a legma-

gasabb termékenységgű két ország, Írország és Franciaország érné el. Alacsonyabb szintű termékenységnél szintén jelentős mértékben, 18%-kal lenne kevesebb az unió összlakossága a legvalószínűbb változattal összevetve. A várható élettartam emelkedése pedig mindössze 2,6%-kal emelné meg a végszámot. Az elkövetkező évtizedekben úgy tűnik, hogy a nemzetközi vándorlásban és a termékenységekben történő változások fogják leginkább meghatározni az unió népességének alakulását.

10. ábra

Az EU-28 népességének alakulása a különböző előreszámítási változatok szerint

A fejlettebb észak- és nyugat-európai országok viszonylag magasabb termékenységéhez jobb életkilátások és bevándorlási többlet párosul. Ugyanakkor a kevésbé fejlett közép-, kelet- és dél-európai régiókat kisebb termékenység, alacsonyabb várható élettartam és a fiatalok elvándorlása jellemzi. Mindez tovább növeli az unió belüli területi egyenlőtlenségeket.

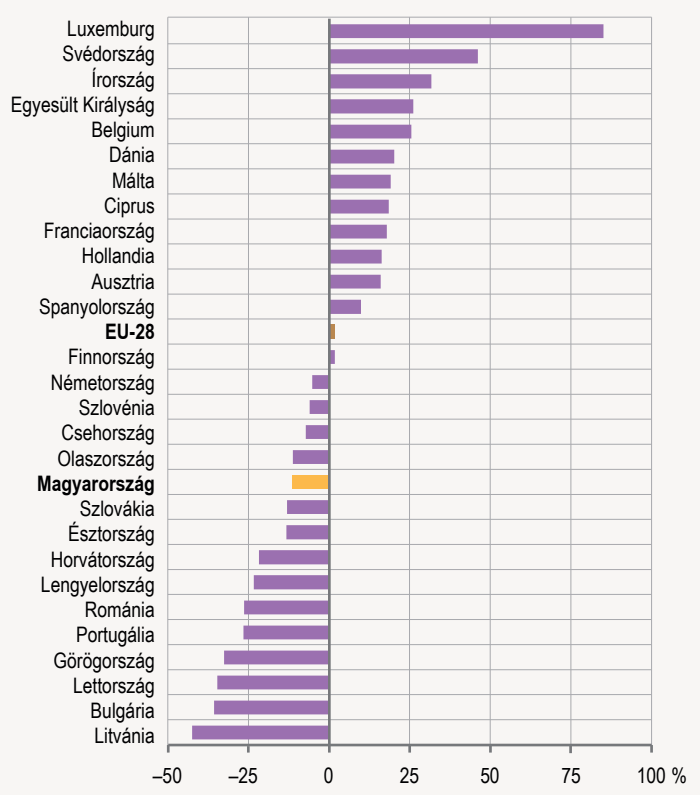
2080-ig az unió 15 tagországában népességcsökkenés, a többi 13-ban pedig növekedés várható. A 2004 óta csatlakozott közép- és kelet-európai országok mind a fogyó népességűek között találhatók. A csökkenő népességszámú országokra egységesen jellemző természetes népességfogyást négy államban – Litvániában, Lettországon, Bulgáriában és Romániában – tovább fokozza a nemzetközi vándorlási veszteség, a többiben viszont a migrációs többlet fékezi a kedvezőtlen demográfiai folyamatokat. A legnagyobb, 43%-os visszaesés Litvániában várható. Az országok rangsorában Bulgária (36%), Lettország (35%) és Görögország (33%) követik. Jelentős, 20–30% közötti népességcsökkenést prognosztizálnak még Portugáliában, Romániában, Lengyelországban és Horvátországban. Magyarország népességfogyását továbbra is fékezi a pozitív vándorlási egyenleg. Az Eurostat 12%-os csökkenés mellett 8,7 millióra becsüli hazánk lakosságát 2080-ra. Spanyolországot a 2015. évi adatok alapján még tényleges fogyás jellemezte, az időszak végére azonban 10%-kal lesz magasabb a népességszáma, köszönhetően a vándorlásból adódó nyereségnek. A jelenleg gyarapodó országok közül viszont Észtországban, Szlovákiában, Csehországban, Szlovéniában és Németországban kevesebben fognak élni az időszak végén.

¹¹ Az EU-28 országaira vonatkozó előrejelzés az Eurostat által készített EUROPOP2015 alapváltozata. Forrás: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

¹² Alacsonyabb termékenység: a termékenységi ráta 20%-kal alacsonyabb az előrejelzés teljes időszakában. Alacsonyabb halandóság: a halandóság fokozatosan csökken, a születéskor várható élettartam 2070-ig 2 évvel emelkedik. Alacsonyabb migráció: a nettó migrációs többlet egyharmaddal csökken az előrejelzés teljes időszakában. Magasabb migráció: a nettó migrációs többlet egyharmaddal nő az előrejelzés teljes időszakában. Zéró migráció: a nettó migrációs egyenleg zéró lenne az előrejelzés teljes időszakában.

A népesség számának változása az EU-28 tagállamaiban, 2016–2080

11. ábra

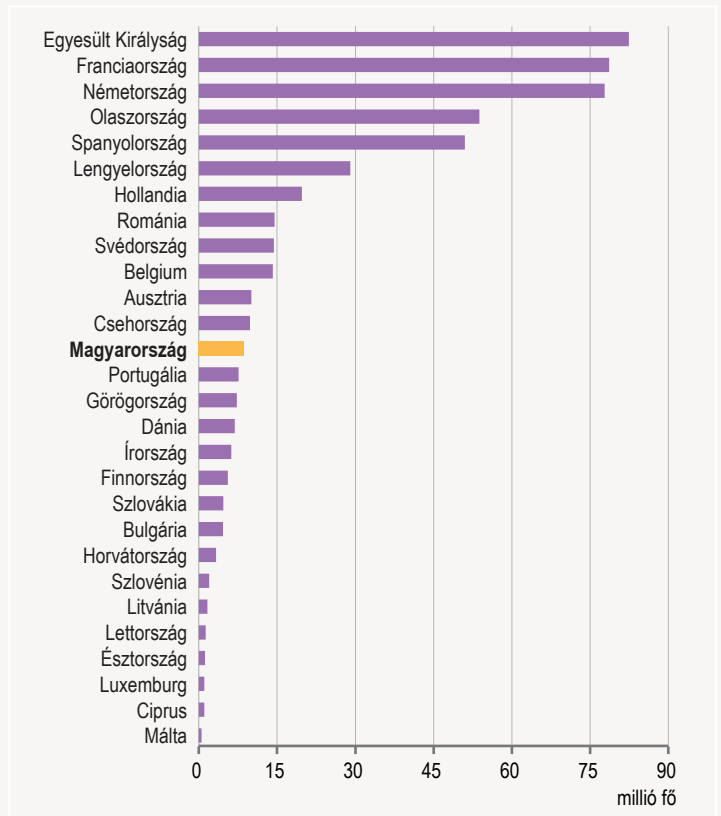
A gyarapodó népességű tagállamok mindegyikében pozitív vándorlási egyenleget prognosztizálnak. Közülük mindössze nyolc tagországban várható természetes szaporodás, azokban a fejlett nyugat- és észak-európai országokban, ahol már induláskor is reprodukciós szinthez közeli volt a termékenység, mint például Franciaországban, Írországban. Az elkövetkező időszakban is a bevándorlási célterületnek számító Luxemburg könyvelheti el a legnagyobb arányú népességnövekedést, lakosainak száma közel duplájára emelkedik. Számottevő népességnövekedésre számíthat még Svédország (46%), Írország (32%), az Egyesült Királyság (26%) és Belgium (25%). Rajtuk kívül még Hollandiában, Franciaországban és Dániában jár együtt a természetes szaporodás migrációs többlettel.

Mindezek eredményeként Németország, az unió jelenleg legnépesebb tagországa elveszti vezető pozícióját. A következő évtizedekben közel 4,4 millió fős csökkenéssel kell szembenéznie, és 2080-ra a 77,8 milliói népességével a harmadik helyre szorul vissza.

2080-ban az Eurostat számításai szerint az Egyesült Királyság az EU jelenlegi tagösszetételén alapuló számítások szerint 82,4 millió fős népességszáma lesz a legmagasabb, ez 16%-os részesedést fog jelenteni az unión belül. Franciaország megőrizve második helyét gyarapodó létszámának köszönhetően az EU-28 össznépességében még tovább növeli súlyát, 15%-ra. Magyarország a 8,7 millióra becsült népességnagysága alapján megőrzi 13. helyét a rangsorban, miközben aránya 1,9%-ról 1,7%-ra csökken.

12. ábra

Az EU-28 országainak várható népessége, 2080

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjen velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu